

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
UZNESENIE
Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 53/2014-117

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2015 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej (sudkyňa spravodajkyňa), Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijatú sťažnosť P. M., zastúpeného advokátom M. O., za účasti F. Ž., starostu obce Bystrany, vo veci namietanej nezákonnosti a neústavnosti volieb starostu obce Bystrany konaných 15. novembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. M. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2014 doručená sťažnosť P. M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom M. O., za účasti F. Ž. (ďalej aj „odporca“), pre nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Bystrany (ďalej len „voľby starostu“) konaných 15. novembra 2014.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že vo voľbách starostu kandidoval ako nezávislý kandidát a svoju vôľu kandidovať prejavil pred ostatnými občanmi obce Bystrany (ďalej aj

„obec“) už koncom júna 2014. Od tohto momentu sa sťažovateľ, ako aj jeho rodina stali terčom „protiprávneho konania spočívajúceho v nátlaku sťažovateľa na vzdanie sa kandidatúry“ na funkciu starostu obce. Išlo najmä o opakovanú snahu o podplatenie sťažovateľa ponukami poskytnutia funkcie za vzdanie sa kandidatúry na starostu obce, ohováranie osoby sťažovateľa v rómskej kolónii, vyhrážanie sa sťažovateľovi a jeho rodine, ako aj zneužívanie funkcie starostu zo strany odporcu na podnecovanie poslancov s ním sympatizujúcich, aby vyvíjali tlak na sťažovateľa a viedli proti nemu diskreditačnú kampaň.

V čase príprav na voľby a počas predvolebnej kampane sťažovateľ podrobne opísal niekoľko konkrétnych situácií, ktoré tieto tvrdenia podporujú. Išlo o stretnutie politickej strany Právo a spravodlivosť konané 11. septembra 2014 v Košiciach, po ktorom sa od starostu obce Richnava dozvedel, že ho chceli zbiť poslanci obecného zastupiteľstva z Bystrian (ďalej aj „obecné zastupiteľstvo“), lebo pozval na stretnutie strany aj sťažovateľa. Nasledujúci deň bol sťažovateľ telefonicky zavolaný na Obecný úrad v Bystranoch (ďalej aj „obecný úrad“) na stretnutie s odporcom, kde mu tento približne pred 40 svedkami ponúkol funkciu hlavného koordinátora projektu občianskych hliadok s príjmom 950 € „v čistom“, ak stiahne svoju kandidatúru na starostu. Sťažovateľ túto ponuku neprijal. Dňa 13. septembra 2014 bola sťažovateľovi na Obecnom úrade v Žehre zo strany J. D. ponúkaná funkcia prednostu Obecného úradu v Bystranoch, ktorú bude zastávať nasledujúce 4 roky, a potom si funkcie s odporcom vymenia. Aj túto ponuku sťažovateľ odmietol. O niekoľko dní neskôr od sťažovateľa žiadali niektorí poslanci obecného zastupiteľstva, aby im odovzdal nimi podpísanú petíciu, ktorou podporili jeho kandidatúru na starostu.

Odporca vystupoval proti sťažovateľovi [ako aj O. Ž. (svedkovi sťažovateľa, pozn.)] aj v ďalšom období, keď mu 22. septembra 2014 udelil písomné pokarhanie za hrubé porušenie pracovnej disciplíny z dôvodu, že nevedel o ním čerpanej dovolenke, ktorú mu mal osobne nahlásiť.

Opakovane bola 26. septembra 2014 sťažovateľovi ponúkaná funkcia koordinátora občianskych hliadok doma u J. Š. Následne mu bola R. K. ponúkaná pozícia prednostu obecného úradu s platom 2 500 € mesačne, na ktorú sťažovateľ reagoval tým, že podľa jeho

názoru je v obci pozícia prednostu obecného úradu „*finančným prepychom*“. Napriek uvedeným ponukám sťažovateľ vyhlásil, že svoju kandidatúru na starostu nemieni stiahnuť. V ten istý deň bola sťažovateľovi pri obecnom úrade poslancami F. Ž., R. K., I. K. a M. H. ponúkaná pozícia prednostu obecného úradu s platom 1 200 € mesačne, ktorú tiež odmietol.

Členka volebnej komisie za Rómsku iniciatívu Slovenska E. M. sťažovateľovi 2. októbra 2014 uviedla, čo potvrdila aj čestným vyhlásením, že počas prvého zasadnutia volebnej komisie sa prítomný starosta obce snažil o vyradenie sťažovateľa z kandidátnej listiny z dôvodu niekoľkých sfaľšovaných podpisov voličov na jeho petičnej listine. Až po nesúhlasnom telefonickom stanovisku riaditeľky Okresného úradu Spišská Nová Ves, odboru všeobecnej vnútornej správy sa tak nestalo.

Dňa 4. októbra 2014 bol sťažovateľ C. Ž. informovaný, že starosta obce odišiel do Anglicka spolu s niektorými poslancami, aby tam voličom prisľúbil objednanie dvoch autobusov, ktoré ich privezú na Slovensko v čase volieb. E. Š. sťažovateľovi osobne potvrdil, že bol u nich starosta a zbieral občianske preukazy tých, ktorí sú v Anglicku. Na základe oznámenia P. Ž. sťažovateľ zistil, že záznam z predvolebného stretnutia starostu s voličmi v Anglicku sa nachádza na Facebooku (ústavnému súdu bude dodatočne predložený po jeho zaznamenaní na CD nosič).

Sťažovateľovi sa F. Ž. 13. októbra 2014 v kancelárii predsedníčky volebnej komisie A. S. za prítomnosti ďalších 3 osôb vyhrážal vyhodením z Bystrian.

Počas návštevy u sťažovateľa 12. novembra 2014 ho D. D. a E. D. informovali, že z Anglicka prichádzajú voliči s občianskymi preukazmi iných osôb, na základe ktorých sa pokúsia vykonať volebný akt. Ďalšou formou podvodu má byť voľba prostredníctvom prenosnej urny, s ktorou má chodiť poslanec F. Ž. bez akejkoľvek nezávislej kontroly.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že v deň volieb začala činnosť volebnej komisie asi o 5.00 h ráno, pričom dvaja členovia volebnej komisie F. Ž. (prezývaný B., pozn.) a F. Ž. (z bytovky) odišli do rómskej kolónie s prenosnou urnou okolo 6.00 h ráno, teda ešte pred oficiálnym otvorením volebnej miestnosti. O tejto skutočnosti sa sťažovateľ dozvedel od C. Ž. v ten deň vo večerných hodinách.

Sťažovateľ tiež argumentoval, že pred konaním volieb jeho tím určil dvoch nezávislých pozorovateľov volieb – S. P. a I. K. Rovnako ďalší kandidát na starostu M. P. si stanovil nezávislú občiansku kontrolu. Odporca takto postupovať nemusel, keďže zo sedemčlennej volebnej komisie boli piati jeho rodina alebo priaznivci a predsedníčka volebnej komisie mu bola zaviazaná prísľubom pracovného miesta po výhre vo voľbách. Sympatizanti sťažovateľa mu ešte v doobedňajších hodinách oznámili, že S. P. musela opustiť volebnú miestnosť už okolo 9.00 h s odôvodnením predsedníčky volebnej komisie, že nezávislá kontrola sa bude striedať po dvoch hodinách. Sťažovateľ preto zabezpečil prítomnosť ďalšieho nezávislého pozorovateľa I. K. vo volebnej miestnosti, v ktorej však mohla zotrvať len do 11.00 h, pričom opätovný návrat S. P. do volebnej miestnosti volebná komisia už neumožnila.

V deň konania volieb bol sťažovateľ informovaný, že volebná komisia využíva možnosť preukázania totožnosti voliča súhlasným vyhlásením dvoch jej členov bez predloženia občianskeho preukazu. V dôsledku uvedeného postupu volebnej komisie sa pokúsila voliť sedemnásťročná J. Ž., ktorej to znemožnila členka volebnej komisie E. M. Voliť však bol J. P., ktorý má trvalý pobyt vo V., ktorý sa mal pred D. D. a E. D. vyjadriť, že bol voliť sedemkrát. Voliť boli podľa informácií sťažovateľa aj J. P. (20-ročný), ktorý dosiaľ nemá občiansky preukaz z dôvodu duševnej poruchy, M. P. pochádzajúci z M. vykonal voľbu po predložení preukazu poistenca zdravotnej poisťovne, volili P. Š. (15-ročná) a M. Š. (15-ročná), T. M. boli predsedníčkou volebnej komisie odovzdané tri obálky namiesto dvoch. Súčasne bolo voliť viacero osôb, ktoré predložili občianske preukazy osôb nachádzajúcich sa v čase volieb v Anglicku, ktorých zoznam sťažovateľ predložil ústavnému súdu. Podľa sťažovateľa stotožnenie čo i len jednej osoby z tohto zoznamu ako osoby, ktorá sa volieb zúčastnila, so zoznamom voličov, ktorý je súčasťou volebnej dokumentácie, bude potvrdením podvodného konania.

M. P. poskytol sťažovateľovi 17. novembra 2014 spolu s R. V. K., ktorá tiež vykonávala funkciu nezávislého kontrolného orgánu vo volebnej miestnosti, niekoľko postrehov týkajúcich sa volebného dňa. Podľa ich tvrdenia sa volieb zúčastnila aj osoba, ktorá sa predstavila ako J. K., a oznámila dátum narodenia, avšak taká osoba v zozname

voličov nebola. Po nájdení osoby s menom D. K. v zozname voličov táto osoba tvrdila, že je to ona, aj keď nesesedel dátum narodenia. P. dostal od volebnej komisie dva volebné lístky na starostu obce, ale ani jeden na voľbu poslanca obecného zastupiteľstva. Minimálne trikrát bol voliť T. Ž. – novoprijatý asistent terénneho sociálneho pracovníka. Za prítomnosti viacerých osôb (napr. M. P.) vyšla o 19.55 h v deň konania volieb z volebnej miestnosti predsedníčka volebnej komisie a vyzvala F. Ž. (prezývaného B., pozn.), aby doniesol z auta hlasovacie lístky a obálky, pretože už predtým odovzdal volebnú urnu, ale nie obálky a hlasovacie lístky.

Týmto rozsiahlym a dlhotrvajúcim konaním bolo podľa názoru sťažovateľa porušené jeho základné právo na prístup k voleným a iným funkciám garantované čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj základné právo podľa čl. 31 ústavy, ktoré sú chránené aj Medzinárodným dohovorom o občianskych a politických právach.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyhlásil voľby starostu obce Bystrany konané 15. novembra 2014 za neplatné.

V prípade, ak ústavný súd nevyhlási voľby za neplatné, sťažovateľ vzhľadom na počet jemu odovzdaných hlasov, ktoré v konečnom súčte prevýšili počet hlasov odovzdaných zvolenému starostovi, navrhol, aby po porovnaní zoznamu voličov, ktorí sa volieb zúčastnili, so zoznamom voličov, ktorí sa v čase volieb nachádzali v zahraničí, predloženým sťažovateľom, vydal nález, v ktorom vysloví:

„Zrušuje sa rozhodnutie miestnej volebnej komisie v obci Bystrany zapísané v zápisnici o výsledku volieb starostu obce Bystrany konaných dňa 15. 11. 2014 v časti týkajúcej sa F. Ž. a P. M. Súčasne vyhlasuje P. M. za riadne zvoleného starostu obce Bystrany.“

Na základe výzvy ústavného súdu sťažovateľ podaním doručeným faxom 12. decembra 2014 a poštou 15. decembra 2014 odstránil nedostatky sťažnosti spočívajúce

v nesprávnom označení účastníkov konania, proti ktorým jeho sťažnosť smeruje, a uviedol, že jediným porušovateľom ním označených základných práv je F. Ž., starosta obce.

Uvedeným podaním sťažovateľ súčasne doplnil svoju sťažnosť a špecifikoval jednotlivých členov okrskovej volebnej komisie uvedením ich presných adries a na účel preukázania svojho tvrdenia o neprítomnosti niektorých voličov v obci Bystrany na území Slovenskej republiky v čase volieb konaných 15. novembra 2014 navrhol vykonanie výsluchu konkrétnych svedkov. Súčasne predložil v kópii výňatky zo zoznamov vyhotovených Štatistickým úradom Slovenskej republiky o výsledkoch volieb do orgánov samosprávy obcí konaných 15. novembra 2014.

Na základe výzvy ústavného súdu odporca doručil svoje vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu 15. decembra 2014, v ktorom všetky tvrdenia sťažovateľa označil ako nepravdivé a zavádzajúce, odvolávajúc sa na písomné vyjadrenia osôb (uvedené v prílohe). K jednotlivým skutočnostiam uvedeným v sťažnosti odporca uviedol:

K stretnutiu poslancov obecného zastupiteľstva konanému 12. septembra 2014 na obecnom úrade odporca namietal, že ho síce nezvolával, ale bol prítomný, a je pravdou, že sa sťažovateľa vzhľadom na jeho predchádzajúce pracovné skúsenosti (pôsobil v Policajnom zbore), ako aj vzhľadom na to, že vypracoval projekt občianskych hliadok pre obec Bystrany, opýtal, či má záujem o funkciu koordinátora občianskych hliadok, čo sťažovateľ odmietol. Odporca odmietol aj tvrdenie, že by prostredníctvom J. D. ponúkol sťažovateľovi miesto prednostu obecného úradu. Odporca tiež vyvrátil tvrdenia sťažovateľa, že vyčítal F. P., že sa podpísal pod petíciu sťažovateľa. Rovnako podľa odporcu nie je pravdivé tvrdenie, že ho H. Š. požiadala o pomoc pri oprave strechy, ani skutočnosť, že poslanec J. P. odstúpil z kandidatúry na poslanca obecného zastupiteľstva pod nátlakom I. K. a J. Š., ale skôr z toho dôvodu, že mal dať sťažovateľovi 10 € „za kandidátku“. Odporca ďalej odmietol argumenty sťažovateľa o jeho zasahovaní do rokovania volebnej komisie a v tejto súvislosti poukázal na vyjadrenie predsedníčky volebnej komisie, ktoré bolo súčasťou jeho vyjadrenia. Pokiaľ ide o disciplinárne potrestanie sťažovateľa a O. Ž. odporcom, odporca argumentoval, že uvedené sa týka výlučne pracovnoprávneho vzťahu, a nie volieb starostu obce. Odporca ďalej uviedol, že v Anglicku síce bol, ale nevyvíjal

žiadnu iniciatívu, ktorá by smerovala k zbieraniu občianskych preukazov, k voličom neprehovoril a nahrávku stretnutia zverejnenú na sociálnej sieti považuje za zmanipulovanú. K samotnému priebehu volieb odporca uviedol len informáciu, že o piatej ráno odovzdal volebnú miestnosť volebnej komisii a v ostatnom opakovane odkázal na vyjadrenie predsedníčky volebnej komisie.

Ústavný súd prijal predmetnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. PL. ÚS 53/2014-10 zo 17. decembra 2014.

Na základe výzvy ústavného súdu bola 17. decembra 2014 osobne predsedníčkou volebnej komisie doručená zapečatená volebná dokumentácia, ktorá bola za prítomnosti dvoch sudcov ústavného súdu otvorená 19. januára 2015.

Zo zápisnice volebnej komisie o výsledku volieb vyplýva, že celkovo bolo vo voľbách do obecného zastupiteľstva a voľbách starostu obce voličom vydaných 829 obálok a rovnaký počet obálok bol aj odovzdaný. Vo voľbách starostu obce bolo vyhodnotených 795 odovzdaných hlasovacích lístkov ako platných, pričom v prospech sťažovateľa bolo odovzdaných 220 platných hlasov a v prospech odporcu 388 platných hlasov, čo predstavuje rozdiel 168 hlasov. Zápisnicu podpísalo 7 členov miestnej volebnej komisie bez vznesenia pripomienok k voľbám. Sťažovateľ nevzniesol námietky proti regulárnosti sčítania hlasov volebnou komisiou, a preto ústavný súd nepristúpil ku kontrolnému prepočítaniu odovzdaných hlasov.

Na základe poverenia pléna ústavného súdu (sp. zn. Spr 1620/2014 zo 17. decembra 2014) sudkyňa spravodajkyňa vypočula 22. januára 2015 na Okresnom súde Spišská Nová Ves za prítomnosti sťažovateľa, jeho právneho zástupcu a odporcu týchto navrhnutých a ústavným súdom predvolaných svedkov:

Svedkyňa A. S., predsedníčka volebnej komisie a pracovníčka obecného úradu, k priebehu volieb v obci uviedla, že volebnú miestnosť otvorili o siedmej hodine ráno, a preto ani hlasovanie do prenosnej volebnej schránky nemohlo začať o šiestej hodine ráno,

ako to tvrdí sťažovateľ. K prítomnosti nezávislých pozorovateľov počas volieb vo volebnej miestnosti svedkyňa vysvetlila, že na základe odporúčania pani P. z Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi, ako aj odporúčania pani Ch., zapisovateľky Ústrednej volebnej komisie z Bratislavy, formou uznesenia spísali, že nezávislí pozorovatelia sa budú vo volebnej miestnosti striedať po dvoch hodinách vzhľadom na ich vysoký počet (18), ako aj nedostatočný priestor vo volebnej miestnosti. Čo sa týka overovania totožnosti voličov, ktorí nemali občiansky preukaz, svedkyňa uviedla, že už od začiatku členom volebnej komisie prízvukovala, aby trvali na preukazovaní totožnosti voličov občianskym preukazom. Voliči, ktorí boli zapísaní v zozname voličov a boli nesvojprávni, boli v zozname označení a voliť nemohli a ani nevolili. Problém vznikol, keď sa pokúsil voliť J. P., v dôsledku čoho bola privolaná policajná hliadka zo Spišskej Novej Vsi. Podľa svedkyne členka volebnej komisie pani M. sama skonštatovala, že ak voliči nemajú občianske preukazy, stačí, „že dvaja z komisie ich poznajú“. Týmto spôsobom bola podľa znalostí svedkyne zistená totožnosť asi piatich voličov. Okrem členov volebnej komisie pri sčítaní hlasov bol prítomný pán P. (ďalší kandidát na starostu, pozn.), pán starosta a dvaja členovia komisie zo Spišskej Novej Vsi. Svedkyňa na otázku právneho zástupcu sťažovateľa uviedla, že volebnú miestnosť opustila vždy len na niekoľko minút vtedy, keď na základe podnetov pána P. prišla opakovane policajná hliadka alebo keď mu vysvetľovala, že sa nemá zdržiavať pred volebnou miestnosťou. Podľa svedkyne členovia volebnej komisie (pani P., F. Ž. a druhý F. Ž.) odišli s prenosnou volebnou schránkou za voličmi do dediny okolo trištvрте na tri popoludní; do osady odišli len F. Ž. s druhým F. Ž., pretože pani M. do osady odmietla ísť. S prenosnou volebnou schránkou sa vrátili pred siedmou hodinou večer. Keď svedkyňa odovzdali prenosnú volebnú schránku, okamžite ich požiadala, aby z auta doniesli aj chýbajúce hlasovacie lístky na starostu, poslancov a obálky. Hlasovacie lístky a obálky pre účely hlasovania do prenosnej volebnej schránky vydávala svedkyňa, pričom pre hlasovanie voličov v dedine vydala po 15 hlasovacích lístkov a 15 obálok a pre hlasovanie voličov v osade zase 20 hlasovacích lístkov a 20 obálok. Vrátene jej boli 2 nepoužité hlasovacie lístky na starostu, 2 nepoužité hlasovacie lístky na poslancov obecného zastupiteľstva a 2 obálky, pretože dvaja voliči nevolili.

Vo svojom písomnom stanovisku menovaná svedkyňa podrobnejšie opísala skutočnosti, o ktorých vypovedala počas výsluchu.

Svedok F. Ž. (prezývaný B., pozn.), člen volebnej komisie, vypovedal, že počas hlasovania voličov sa nachádzal vo volebnej miestnosti pri dverách a priebežne vpúšťal voličov dnu asi po štyroch až piatich, a preto nemá vedomosť o overovaní totožnosti jednotlivých voličov. Svedok tiež potvrdil, že bol jedným z členov volebnej komisie spolu s pani P. a druhým F. Ž., ktorí odišli za voličmi s prenosnou volebnou schránkou jeho vlastným motorovým vozidlom, teda on vystupoval v pozícii vodiča. Hlasovania do prenosnej volebnej schránky v osade sa pani P. už nezúčastnila, pretože to odmietla. Svedok tiež potvrdil, že pri odovzdávaní prenosnej volebnej schránky predsedníčke volebnej komisie ich tá upozornila, že zabudli vrátiť aj nepoužité hlasovacie lístky a obálky, a preto sa svedok pre ne okamžite vrátil do svojho auta.

F. Ž., člen volebnej komisie, počas výsluchu uviedol, že nie je v príbuzenskom vzťahu k odporcovi a bol členom volebnej komisie, ktorý chodil s prenosnou volebnou schránkou k voličom. Počas hlasovania do prenosnej volebnej schránky sa podľa vyjadrenia svedka každý volič preukázal občianskym preukazom. Najprv navštevovali voličov bývajúcich v dedine spolu s pani P. a druhým F. Ž., do osady už išiel len svedok spolu s F. Ž. Po návrate odovzdali prenosnú volebnú schránku predsedníčke volebnej komisie. V tom čase tam boli aj asi dvaja zástupcovia volebnej komisie zo Spišskej Novej Vsi. Počas hlasovania vo volebnej miestnosti sa podľa svedka „*žiadny podvod nestal*“, on len vydával hlasovacie lístky voličom, a pokiaľ vie, členky volebnej komisie pani P. a pani M. bez občianskeho preukazu nepustili voliť nikoho.

J. Ž., člen volebnej komisie, starší brat odporcu, uviedol, že voľby podľa jeho názoru prebehli „*normálne*“. Voliči hlasovali po preukázaní svojej totožnosti na základe občianskeho preukazu alebo keď ich dvaja členovia volebnej komisie poznali. Týmto spôsobom mohlo voliť približne 20 až 30 ľudí, pričom nešlo len o rómskych voličov. K prítomnosti nezávislých pozorovateľov svedok vypovedal, že vo volebnej miestnosti boli stále prítomní dvaja pozorovatelia, ktorí sa striedali po nejakom čase, ktorý nevedel presne určiť.

Š. Ž., člen volebnej komisie, uviedol, že predsedníčka volebnej komisie už pred otvorením volebnej miestnosti prízvukovala, že voliči sa majú preukazovať občianskymi preukazmi. Počas hlasovania svedok len vydával hlasovacie lístky na poslancov obecného zastupiteľstva, v zozname voličov krúžkovali ich mená členky volebnej komisie pani P. a pani M. Podľa svedka všetko prebehlo podľa pravidiel, keďže viackrát bola v ten deň prítomná aj polícia zo Spišskej Novej Vsi. K overovaniu totožnosti voličov sa svedok nevedel vyjadriť. Podľa jeho znalostí sa pokúsil voliť J. P., toho však pani M. vyhodila na základe informácie pozorovateľky pani P., ktorá pracuje ako „poštárka“ a všetkých osobne pozná. Nezávislí pozorovatelia sa podľa svedka striedali po dvoch hodinách, avšak nevedel uviesť, koľko pozorovateľov sa celkovo volieb zúčastnilo. K volebnej propagácii odporcu v Anglicku sa svedok nevedel vyjadriť.

Š. Ž., nevlastný brat starostu, počas výsluchu uviedol, že si myslí, že počas volieb bolo hlasované aj za obyvateľov obce, ktorí sa v čase volieb nachádzali mimo územia Slovenskej republiky. K uvedenému záveru dospel na základe informácií získaných z počutia. Tiež počul, že niektorí voliči hlasovali opakovane. Svedok ďalej uviedol, že vo voľbách kandidoval za poslanca obecného zastupiteľstva. V súvislosti s jeho kandidatúrou sa mu vyhrážali osoby, ktoré bližšie nešpecifikoval. Vo vzťahu k prítomnosti osôb R. Ž., I. Ž., J. Ž., S. Ž., M. Ž., M. Ž., B. Ž., J. Ž., R. H. v deň volieb svedok vypovedal, že sa v uvedenom čase určite nenachádzali na Slovensku. Všetky menované osoby pozná, pretože sú to jeho príbuzní. Svedok tiež počul, že odporca bol pred voľbami v Anglicku, kde sľuboval voličom, že ak prídu voliť, zaplatí im cestu tam aj naspäť. Stretnutie odporcu s voličmi v Anglicku je podľa sťažovateľa zaznamenané na USB kľúči.

Svedok E. K. vypovedal, že v súvislosti s voľbami v obci bol vypočutý vyšetrovateľom a všetky skutočnosti a tvrdenia uvedené v zápisnici z tohto výsluchu sú pravdivé. Svedok ďalej uviedol, že v čase pred voľbami boli všetci poslanci obecného zastupiteľstva zvolaní do kancelárie starostu obce, kde počul, ako bola sťažovateľovi ponúknutá funkcia v obecnej hliadke s platom 950 € mesačne. Svedok tiež potvrdil, že obyvatelia obce S. Š., L. T., A. T., J. Š. a Š. Š. sa v čase volieb fyzicky nenachádzali v obci. Všetky uvedené osoby svedok pozná, pretože ide o jeho príbuzných. Na otázku právneho

zástupcu sťažovateľa svedok uviedol, že jeho manželka I. K. pôsobila ako pozorovateľka počas volieb, ale po necelých troch hodinách musela volebnú miestnosť opustiť.

Svedok C. Ž. uviedol, že v súvislosti s voľbami v obci bol vypočutý vyšetrovateľom a všetky skutočnosti a tvrdenia uvedené v zápisnici z tohto výsluchu sú pravdivé. Svedok tiež uviedol, že videl, ako jeden z voličov hlasoval po predložení preukazu poistenca zdravotnej poisťovne. Tiež počul, že viacerí voliči svoju totožnosť počas volieb preukazovali rodnými listami, kartičkami futbalového klubu, preukazmi poistencov zdravotnej poisťovne. Svedok osobne znemožnil hlasovanie R. Ž., ktorý nemá 18 rokov a ktorý volebnej komisii predložil preukaz poistenca. Svedok ďalej uviedol, že pred voľbami boli poslanci obecného zastupiteľstva zvolaní na obecný úrad, kde štyrom z nich (sympatizantom sťažovateľa) ponúkli prácu v obecnej hliadke s príjmom 650 € mesačne, ak sa vzdajú kandidatúry na funkcie poslancov obecného zastupiteľstva. Rovnako podľa svedka sťažovateľovi ponúkali plat asi 900 €, ak sa vzdá kandidatúry na starostu obce. Svedok tiež potvrdil, že osoby J. Ž., R. Ž., P. Ž., K. Ž., M. P., Š. H., E. H., I. P., V. P., I. P. a S. P., R. Ž. (zať), J. Ž. (svat), C. Ž. ml. (syn), I. P. a E. Ž. (dcéra) v čase volieb neboli doma, o čom svedok vie, pretože sú to jeho príbuzní.

Svedok F. P. počas výsluchu uviedol, že všetky skutočnosti uvedené počas výsluchu pred vyšetrovateľom sú pravdivé. Svedok vypovedal, že videl voliť bratovho syna J. P., ktorý je nemý a s ktorým bol za plentou jeho bratranec, ktorý zaňho „škrtať“. Svedok tiež počul, že niektorí obyvatelia obce sa opakovane zúčastnili hlasovania. Tiež potvrdil, že osoby I. P., V. P., S. P. a I. P. sa v čase volieb nachádzali v zahraničí. Uvedené informácie má z tohto dôvodu, že ide o jeho rodinu. Svedok tiež videl starostu niekedy pre voľbami v Anglicku na stretnutí s obyvateľmi obce, ktorí tam pracujú. Počas stretnutia však starosta nerozprával, k voličom sa prihovárал pán D. v rómskom jazyku. Má to zaznamenané na USB kľúči. Svedok tiež počul, že bolo sľubované zaplatenie cesty autobusom z dôvodu účasti na voľbách z Anglicka na Slovensko a späť. Uvedené sa napokon neuskutočnilo. K predvolebnej kampani odporcu svedok uviedol, že vo štvrtok pred voľbami sa v obci varil guláš a rozdával alkohol. Museli to vidieť všetci obyvatelia obce, keďže sa to uskutočnilo na verejnom priestranstve.

Svedkyňa N. M., manželka sťažovateľa, počas výsluchu uviedla, že v deň volieb zvažali voličov osobnými motorovými vozidlami k obecnému úradu, kde sa nachádzala volebná miestnosť. Na otázku právneho zástupcu sťažovateľa svedkyňa upresnila, že voličov vozil F. Ž. (prezývaný C., pozn.). Svedkyňa nepotvrdila, že by videla nejakú osobu hlasovať vo voľbách bez preukázania totožnosti občianskym preukazom. Svedkyňa tiež potvrdila, že osoby J. Š. starší, D. Š., D. H., M. D. a R. D. sa v čase volieb nenachádzali doma. O uvedenej skutočnosti vie, pretože ide o jej bezprostredných susedov, resp. o osoby, ktoré si s manželom osvojili alebo prichýlili.

Svedok M. P., jeden z kandidátov na starostu obce, počas výsluchu uviedol, že pred volebnú miestnosť sa dostavil desať minút pred siedmou hodinou ráno, kedy mu bol predsedníčkou volebnej komisie odovzdaný list – uznesenie volebnej komisie, ktorým rozhodla, že pozorovatelia sa počas volieb môžu zdržiavať vo volebnej miestnosti len jednu hodinu a štyridsaťštyri minút, a nie opakovane. Svedok taký postup odmietol, keďže jemu volebná komisia schválila štyroch pozorovateľov. Počas volieb sa podľa svedka pozorovatelia celý deň striedali v zmysle spomínaného uznesenia volebnej komisie. K odovzdávaniu prenosnej volebnej schránky predsedníčke volebnej komisie svedok uviedol, že všetky okolnosti uviedol vo svojom písomnom stanovisku, ktoré ústavnému súdu krátkou cestou predložil. Počas výsluchu ďalej vypovedal, že asi päť minút pred ôsmou hodinou večer vyšla predsedníčka volebnej komisie pred volebnú miestnosť a „*pýtala si volebné lístky a obálky*“. Všetci prítomní boli z jej konania prekvapení. Následne jej člen volebnej komisie požadované hlasovacie lístky a obálky z auta priniesol. Svedok tiež uviedol, že v deň volieb podal trestné oznámenie týkajúce sa skutočností, ktoré sa stali v čase volieb, ako aj pred voľbami. Podstatu písomného stanoviska svedka M. P. predstavujú okolnosti týkajúce sa jeho podnetu na trestné stíhanie a okolnosti jeho predvolebnej kampane (zmiznuté plagáty).

Svedkyňa H. Š. počas výsluchu nepotvrdila skutočnosť uvádzanú sťažovateľom, že opravu strechy na jej dome podmieňoval odporca hlasovaním jej rodiny vo voľbách starostu v jeho prospech. Strechu jej pred voľbami opravila obecná firma, pričom v tejto súvislosti

svedkyňa nekomunikovala s odporcom, ale len so zamestnancom tejto firmy. Sťažovateľ sa k výpovedi svedkyne vyjadril v tom zmysle, že v sťažnosti ňou uvádzané informácie zrejme chybné interpretoval.

Svedok R. H. bol vypočutý vyšetrovateľom a uviedol, že skutočnosti uvedené v zápisnici o výsluchu sú pravdivé. Svedok kandidoval vo voľbách na poslanca obecného zastupiteľstva a v tejto súvislosti bol ovplyvňovaný príslubom zamestnania v obecnej hliadke s príjmom 650 € mesačne, ak sa vzdá kandidatúry na poslanca obecného zastupiteľstva. Táto ponuka bol svedkovi predložená na stretnutí všetkých poslancov obecného zastupiteľstva, kde bol prítomný aj sťažovateľ. Svedok svoju kandidatúru spolu s ďalšími tromi stiahol, ale sľúbené pracovné miesto napokon získali len dvaja, svedok nie. Súčasne počul, ako bolo ponúkané pracovné miesto v súvislosti s projektom občianskych hliadok v obci aj sťažovateľovi. Odporca počas výsluchu spochybnil, že svedok svoju kandidatúru na poslanca obecného zastupiteľstva skutočne podal. Právny zástupca k uvedenému poukázal na písomné stanovisko, ktoré na pojednávaní predložil.

Svedok O. Ž. uviedol, že pracuje na obecnom úrade ako sociálny pracovník a vo voľbách kandidoval na poslanca obecného zastupiteľstva. K veci bol vypočutý vyšetrovateľom. Svedkovi sa v súvislosti s jeho kandidatúrou na poslanca a podporou sťažovateľovi vyhrážal odporca a dvaja poslanci obecného zastupiteľstva F. Ž. (prezývaný C., pozn.) a R. K. Sťažovateľovi zase ponúkali pracovné miesto kontrolóra s príjmom 1 200 €, ak odstúpi z volieb. Svedok tiež vypovedal, že spolu so sťažovateľom boli disciplinárne potrestaní odporcom z dôvodu, že bez podpísaného dovolenkového lístka čerpali dovolenku. Podľa svedka však postupovali obvyklým spôsobom. Písomné vyjadrenie k disciplinárnemu previneniu svedok z obavy o stratu zamestnania nepodpísal.

Svedkyňa E. M., členka volebnej komisie, uviedla, že nezrovnalosti nastali už pri voľbe predsedníčky volebnej komisie. Napriek tomu, že prvé zasadanie volebnej komisie malo začať o 16.00 h a svedkyňa prišla niekoľko minút pred týmto termínom, predsedníčka volebnej komisie už bola zvolená, pričom ona bez zloženia prísahy len podpísala predložené dokumenty. Následne sa vo veci angažoval odporca, ktorý navrhoval,

aby nebola prijatá kandidátka listina sťažovateľa. To sa vyriešilo až po telefonickom dohovore s pani P. zo Spišskej Novej Vsi. Svedkyňa sa v pozícii členky volebnej komisie zúčastňovala volieb už 30 rokov, ale práve tieto voľby podľa jej názoru boli najhoršie, pretože pán Ž. (prezývaný C., pozn.) sa jej ako majiteľke obchodu v obci vyhrážal, že „*oni majú všetky voľby kúpené... starosta bude ten, čo je*“. Pokiaľ ide o overovanie totožnosti voličov, svedkyňa uviedla, že mnohí voliči predkladali namiesto občianskych preukazov zdravotné preukazy, rodné listy alebo športové preukazy. Ona mnohých pozná osobne, ale nie podľa mena, keďže sa „*oni veľa podobajú*“. Ak upozornila ostatných členov volebnej komisie, dvaja z nich vyhlásili, že danú osobu poznajú, a preto ju musela pripustiť k voľbám. Uvedená situácia sa stala nespočetne veľa krát, možno v 20 až 30 prípadoch. Rovnako sa podľa jej názoru niektorý z voličov zúčastnil hlasovania opakovane, čo sa stalo asi v ďalších 15 až 20 prípadoch, avšak mená týchto osôb nevedela uviesť. Zápisnicu o výsledku volieb však svedkyňa podpísala bez uvedenia výhrad. K veci bola svedkyňa vypočutá vyšetrovateľom.

Svedok M. Ž. počas výsluchu uviedol, že nevie, prečo bol sťažovateľom navrhnutý podať svedeckú výpoveď, keď on si „*nič nepamätá a o ničom nevie*“.

Svedkyňa M. Š., maloletá, vypovedala za prítomnosti svojho zákonného zástupcu – otca R. Š. K veci už bola vypočutá vyšetrovateľom. Počas výsluchu uviedla, že bola voliť napriek tomu, že nemá 18 rokov. Predsedníčka volebnej komisie „A.“ jej povedala, že sa má volieb zúčastniť a tiež za ňu krúžkovala kandidátov na hlasovacom lístku. Odovzdala jej 3 papiere a 3 obálky. Za hlasovanie jej predsedníčka komisie dala 10 €. Svedkyňa tiež uviedla, že nevie čítať, a preto nevedela s istotou uviesť, ktorého kandidáta na hlasovacom lístku predsedníčka volebnej komisie označila.

Predvolaní svedkovia L. H., E. D. a D. D. sa na výsluch nedostavili (doručenie predvolaní na výsluch u nich nebolo vykázané).

Sťažovateľ vo svojom písomnom vyjadrení predloženom ústavnému súdu počas výsluchu svedkov, v ktorom reagoval na stanovisko odporcu k sťažnosti, v podstate len

bližšie konkretizoval jednotlivé okolnosti, ktoré tvorili obsah ním pôvodne podanej sťažnosti s cieľom upriamiť pozornosť na nepravdivosť a zavádzajúce vyjadrenia odporcu uvedené v jeho stanovisku.

Keďže sťažovateľ k sťažnosti priložil zápisnicu o trestnom oznámení, ktoré urobil 19. novembra 2014 na Prezídium Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúre, národnej jednotke finančnej polície, expozitúre Bratislava, ústavný súd zisťoval stav tohto konania. Dňa 23. decembra 2014 listom sp. zn. PPZ-NKA-JFP-351-001/2014 z 12. decembra 2014 bolo ústavnému súdu oznámené, že „*Zápisnica o trestnom oznámení*“ bola odstúpená Prezídium Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúre, národnej protikorupčnej jednotke v Bratislave.

Dňa 16. januára 2015 vyšetrovateľ Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, národnej protikorupčnej jednotky, expozitúry Východ listom ČVS: PPZ-25/NKA-PK-VY-2015 zo 16. januára 2015 oznámil, že časť trestného oznámenia sťažovateľa bola z dôvodu vecnej a miestnej príslušnosti odstúpená Obvodnému oddeleniu Policajného zboru v Spišských Vlachoch. Národnou protikorupčnou jednotkou je ďalej vo veci vedené konanie pre podozrenie z trestného činu volebnej korupcie. Prílohou tohto listu boli kópie zápisníc vyšetrovateľom vypočutých svedkov.

Zo zápisnice o výsluchu E. K., C. Ž., F. P., R. H., O. Ž. a E. M. uskutočnenom pred vyšetrovateľom vyplynuli totožné zistenia ako z výsluchu vykonaného ústavným súdom. Svedkyňa M. Š. pred vyšetrovateľom oproti tvrdeniam uvedeným počas výsluchu pred ústavným súdom uviedla, že za hlasovanie vo voľbách nebola nijako odmenená a k hlasovaniu ju motivoval J. Š.

Okrem uvedených svedkov boli vyšetrovateľom vypočuté aj tieto osoby:

Š. Ž., ktorý počas výsluchu uviedol, že vzhľadom na volebný výsledok spochybňuje spočítanie hlasov volebnou komisiou odovzdaných v jeho prospech, keďže ako kandidát na starostu obce získal podľa uverejnených volebných výsledkov iba 2 hlasy napriek tomu,

že on spolu s manželkou a synom určite krúžkovali jeho poradové číslo. K motivovaniu sťažovateľa, aby sa vzdal kandidatúry na starostu obce, sa svedok nevedel vyjadriť.

J. Š., člen občianskej hliadky obce, uviedol, že do volebnej kampane odporcu sa nezapojil a vo volebnej miestnosti nebol. K snahám o ovplyvňovanie sťažovateľa pred voľbami nevedel nič uviesť.

J. P. uviedol, že sa mu nikto v súvislosti s jeho kandidatúrou na poslanca obecného zastupiteľstva nevyhrážal a ponuku odporcu na prácu v občianskej hliadke neprijal, napriek tomu svoju kandidatúru stiahol. O motivovaní sťažovateľa v súvislosti so vzdaním sa kandidatúry na starostu obce nevedel.

J. M. vypovedal, že z dôvodu vlastníctva obchodu s potravinami v dedine pozná viacerých obyvateľov obce, a preto vypomáhal sťažovateľovi so zbieraním podpisov na jeho petičnú listinu, keďže kandidoval ako nezávislý. Jeho manželka bola členkou volebnej komisie. O motivovaní sťažovateľa, aby z kandidatúry odstúpil, nevedel.

Konania o oznámení sťažovateľa vedené Obvodným oddelením Policajného zboru Spišské Vlachy, ako aj národnou protikorupčnou jednotkou neboli dosiaľ skončené.

V súvislosti s oznámením M. P. o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný prečin marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 2 písm. b) Trestného zákona Obvodné oddelenie Policajného zboru Spišské Vlachy uznesením sp. zn. ČVS: ORP-1474/SV-SN-2014 z 3. februára 2015 odmietlo predmetné oznámenie z dôvodu, že nezistilo dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa § 197 ods. 2 Trestného poriadku. Predmetné rozhodnutie dosiaľ nenadobudlo právoplatnosť.

II.

A. Právne východiská

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovenia verejnej moci voličmi.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva.

Prostredníctvom čl. 30 ods. 2 ústavy sa garantuje všetkým oprávneným voličom spolurozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení príslušných zastupiteľských orgánov pri rešpektovaní zásad všeobecnosti rovnosti a priamosti volebného práva, ako aj tajnosti hlasovania (aktívne volebné právo). Ústava zároveň garantuje najmä prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy) uchádzať sa o zvolenie za člena (poslanca) niektorého zo zastupiteľských orgánov za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 43/07)].

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy je uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (PL. ÚS 34/99, PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktorá je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon všetkých politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a uplatňovanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Článok 31 ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje a predurčuje spôsob formovania politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoj výraz predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/97).

Voľby môžu byť v zmysle judikatúry ústavného súdu spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (nesprávne sčítanie), k volebnému deliktu (úmyselná činnosť k zmareniu alebo ovplyvneniu volieb), alebo len k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania [kupovanie hlasov (PL. ÚS 98/07)].

Podľa § 63 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže:

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd využíva svoju právomoc pri zistení neústavnosti alebo nezákonnosti volieb a vyhlási voľby za neplatné alebo zruší výsledok volieb podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde iba vtedy, ak k porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“ alebo aj „zákon o voľbách“) dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, pričom sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie ustanovení upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94 a PL. ÚS 18/99, PL. ÚS 32/03). Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá v príčinnej súvislosti má za následok nezákonnosť volieb, resp. nezákonnosť ich výsledku (PL. ÚS 14/99, PL. ÚS 32/03). Porušenie ústavnosti a zákonnosti vo fáze samotných volieb môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb. Základným predpokladom na zrušenie výsledku volieb je preukázanie takých porušení volebného zákona, ktoré odôvodňujú záver o inom výsledku volieb (PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 32/03). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta.

Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledok sú prejavom skutočnej vôle voličov.

S ohľadom na uvedené zásady a kritériá ústavný súd v danom prípade posúdil, či zistené skutočnosti jednotlivo alebo spoločne sú ústavne relevantným porušením príslušných ustanovení volebného zákona a ústavy.

Relevantné ustanovenia zákona o voľbách

Podľa § 5 ods. 1 volebného zákona zoznamy voličov oprávnených hlasovať v jednotlivých volebných okrskoch (ďalej len „zoznam voličov“) vyhotovia obce, v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave a v meste Košice mestské časti (ďalej len „obec“) na základe stáleho zoznamu voličov. Do zoznamu voličov obec dopíše cudzincov, ktorí spĺňajú podmienky ustanovené v § 2 ods. 1. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia zoznam voličov podľa odseku 1 odovzdá obec v dvoch rovnopisoch okrskovým volebným komisiám najneskôr dve hodiny pred začatím hlasovania. Podľa ods. 2 do zoznamu voličov okrsková volebná komisia dopíše v deň volieb voliča

a) na základe rozhodnutia súdu,

b) ktorý platným preukazom totožnosti preukáže, že má trvalý pobyt v mieste, ktoré patrí do volebného okrsku.

Podľa § 30 ods. 1 volebného zákona volebná kampaň (ďalej len „kampaň“) je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané. Podľa ods. 3 uvedeného ustanovenia v čase kampane má politická strana a nezávislý kandidát zabezpečený rovnaký prístup k hromadným informačným prostriedkom a k službám územnej samosprávy zameraným na podporu alebo na prospech ich volebnej kampane.

Podľa § 31 ods. 2 volebného zákona volič po príchode do volebnej miestnosti preukáže svoju totožnosť a po zázname v zozname voličov dostane od komisie obálku a hlasovacie lístky. Ak volič nemá preukaz totožnosti a žiadny z členov okrskovej volebnej komisie ho nepozná, komisia požiada, aby volič preukázal svoju totožnosť svedectvom dvoch osôb známych komisii. Ak tak neurobí ani do ukončenia hlasovania, hlasovanie sa mu neumožní.

Podľa § 31 ods. 6 volebného zákona volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

Podľa § 33 volebného zákona za poriadok vo volebnej miestnosti a v jej bezprostrednom okolí zodpovedá predseda okrskovej volebnej komisie. Jeho pokyny na zachovanie poriadku vo volebnej miestnosti a dôstojný priebeh hlasovania sú záväzné pre všetkých prítomných.

Podľa § 15 ods. 5 volebného zákona v obci, v ktorej je utvorený iba jeden volebný okrskok, sa okrsková volebná komisia neutvára; jej úlohy plní miestna volebná komisia.

Podľa § 43 ods. 1 volebného zákona miestna volebná komisia vyhotoví dvojmo zápisnicu o výsledku volieb v obci. Zápisnicu podpíše predseda a ostatní členovia komisie a zapisovateľ komisie. Dôvody odmietnutia podpisu sa poznamenajú.

Podľa § 41 ods. 1 volebného zákona v miestnosti, kde miestna volebná komisia sčítava hlasy, majú právo byť prítomní členovia volebných komisií vyššieho stupňa a pracovníci ich odborných (sumarizačných) útvarov, ako i osoby, ktorým na to dala povolenie Ústredná volebná komisia.

B. Skutkové zistenia a závery ústavného súdu

Podľa prvej námietky sťažovateľa v čase pred voľbami odporca vyvinul veľmi intenzívne snaženie s cieľom opakovanými ponukami platovo zaujímavých pracovných miest v rámci samosprávy obce alebo projektu občianskych hliadok ovplyvniť sťažovateľa, aby sa vzdal kandidatúry na starostu obce. Ako vyplynulo z písomných podaní sťažovateľa, z predložených listinných dôkazov, ako aj z výpovedí svedkov uvedené tvrdenia možno

považovať za preukázané, avšak tieto ponuky odporcu sťažovateľ v konečnom dôsledku neprijal. V danom prípade tak možnosť zásahu do práva sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 4 ústavy (pasívne volebné právo) nevznikla, keďže ako kandidát na starostu obce sa volieb konaných 15. novembra 2014 riadne zúčastnil bez toho, aby bol obmedzovaný jeho prístup k službám územnej samosprávy zameraným na podporu alebo na prospech jeho volebnej kampane, o čom svedčí aj počet odovzdaných hlasov v jeho prospech uvedený v zápisnici volebnej komisie o výsledku volieb. Vzhľadom na uvedené vyhodnotil ústavný súd túto námietku sťažovateľa za irelevantnú.

V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, že v rozpore s § 26 ods. 1 volebného zákona sa v obci začali voľby do prenosnej volebnej schránky predčasne (okolo 6.00 h), ústavný súd konštatuje, že uvedené tvrdenia sa vykonaným dokazovaním nepreukázali. Vypočutí svedkovia zhodne uviedli, že určení členovia volebnej komisie odišli s prenosnou volebnou schránkou za obyvateľmi obce, ktorí o túto formu hlasovania vo voľbách požiadali, až v popoludňajších hodinách.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej namietal, že došlo k nesprávnemu postupu volebnej komisie po skončení hlasovania do prenosnej volebnej schránky, keď nepoužité hlasovacie lístky a obálky boli predsedníčke volebnej komisie odovzdané až dodatočne na základe jej upozornenia. Výpovede svedkov potvrdili, že k uvedenému pochybeniu po skončení hlasovania do prenosnej volebnej schránky skutočne došlo, avšak tieto nepoužité hlasovacie lístky a obálky (v počte po 2 kusy) sa nachádzali v osobnom motorovom vozidle člena volebnej komisie iba veľmi krátky časový úsek, a to tesne pred skončením hlasovania vo voľbách. Uvedený formálny nedostatok v postupe volebnej komisie nepovažuje ústavný súd v okolnostiach danej veci za spôsobilý spochybniť zistený výsledok volieb.

Vo vzťahu k tvrdenému obmedzovaniu účasti pozorovateľov vo volebnej miestnosti počas konania volieb z listinných dôkazov, ako aj z výpovedí svedkov vyplynulo, že volebná komisia v deň konania volieb jednohlasne prijala uznesenie, ktorým vzhľadom na vysoký počet schválených žiadostí o možnosť zúčastniť sa volieb v pozícii pozorovateľa, ako aj berúc do úvahy nedostatočné priestorové možnosti volebnej miestnosti rozhodla, že

pozorovatelia sa budú vo volebnej miestnosti striedať v určených časových intervaloch. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že tieto osoby sa počas volieb vo volebnej miestnosti podľa stanoveného harmonogramu striedali. Samotné obmedzenie prítomnosti pozorovateľov určením časového intervalu v okolnostiach danej veci preto nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za porušenie volebných predpisov. Ústavný súd v súvislosti s touto argumentáciou sťažovateľa tiež konštatuje, že byť pripustený ako pozorovateľ počas volieb do orgánov samosprávy obce nemožno považovať za právne nárokovateľné aj vzhľadom na to, že ustanovenia § 36 ani § 41 ods. 2 volebného zákona neukladajú príslušnej volebnej komisii povinnosť bezpodmienečne vyhovieť žiadosti o priznanie statusu pozorovateľa, a v prípade nevyhovenia takejto žiadosti im neukladajú, aby toto svoje rozhodnutie zdôvodnili. Na základe uvedeného aj túto námietku sťažovateľa ústavný súd posúdil ako neopodstatnenú.

Ako ťažiskovú námietku ústavný súd vyhodnotil námietku sťažovateľa, že počas volieb bolo zneužitie pravidla overenia totožnosti voliča na základe vyhlásenia niektorého člena volebnej komisie, v dôsledku čoho sa vo voľbách hlasovalo aj za osoby, ktoré sa nachádzali mimo územia Slovenskej republiky, prípadne volili osoby maloleté alebo osoby bez spôsobilosti na právne úkony. Sťažovateľ na preukázanie tohto tvrdenia ústavnému súdu predložil zoznam obyvateľov obce, ktorí podľa jeho zistení v čase konania volieb v obci neboli prítomní. Výsluchom jednotlivých svedkov, ktorí sú s týmito osobami v príbuzenskom alebo obdobnom vzťahu, bolo potvrdené, že menovaní sa skutočne nachádzali v deň volieb v zahraničí. Porovnaním sťažovateľom predloženého zoznamu neprítomných voličov verifikovaného svedeckými výpoveďami so zoznamom voličov zúčastnených na voľbách, ktorý bol súčasťou volebnej dokumentácie, ústavný súd dospel k záveru, že nie je možné bez uvedenia ďalšieho identifikátora (dátumu narodenia) v zozname predloženom sťažovateľom stotožniť jednoznačným spôsobom jednotlivé fyzické osoby, a to v dôsledku opakujúcej sa totožnosti mena a priezviska osôb bývajúcich na rovnakej adrese.

V tejto súvislosti je tiež potrebné zohľadniť znenie § 31 ods. 2 zákona o voľbách, ktorý jednoznačne konkretizuje a vymedzuje postup volebnej komisie tak, že neumožnenie

hlasovania voličovi, ktorý po príchode do volebnej miestnosti nemôže preukázať svoju totožnosť preukazom totožnosti, prichádza do úvahy iba v prípade, ak žiadny z členov okrskovej volebnej komisie voliča nepozná a tento nepreukáže svoju totožnosť svedectvom dvoch osôb známych komisii do ukončenia hlasovania (PL. ÚS 31/07). Z uvedeného vyplýva, že k preukázaniu totožnosti voliča vo voľbách do orgánov samosprávy obce nemusí nevyhnutne dôjsť len predložením platného dokladu totožnosti s vyznačeným údajom o trvalom pobyte, pretože volebný zákon pripúšťa aj náhradné spôsoby preukazovania totožnosti, ktoré boli počas volieb v obci Bystrany, ako vyplýva zo svedeckých výpovedí (E. M., J. Ž.), aplikované približne v 20 až 30 prípadoch v súlade s týmto ustanovením volebného zákona.

Ústavný súd k tejto námietke sťažovateľa konštatuje, že napriek kvantite sťažovateľom ponúknutých dôkazov sa jeho tvrdenia o zneužívaní overovania totožnosti voličov nepotvrdili.

Za nepreukázané považuje ústavný súd aj námietku sťažovateľa, že vo voľbách do orgánov samosprávy obce hlasoval J. P. (fyzická osoba bez spôsobilosti na právne úkony). V zozname voličov oprávnených hlasovať, ktorý v zmysle § 5 ods. 1 zákona o voľbách vyhotovuje obec podľa stáleho zoznamu voličov, menovaný nebol vyznačený s poznámkou nesvojprávny, a teda mu malo byť umožnené sa hlasovania vo voľbách zúčastniť.

Výpoveď maloletej svedkyne M. Š. (16 rokov), ktorá sa podľa svojich tvrdení zúčastnila volebného aktu napriek nesplneniu podmienky dosiahnutia vekovej hranice, má podľa názoru ústavného súdu zníženú vierohodnosť vzhľadom na jej negramotnosť (ktorú sama potvrdila počas výsluchu, pozn.), ako aj rozporuplnosť opísania skutkových okolností jej hlasovania vyplývajúcich zo zápisnice o výsluchu uskutočnenom pred vyšetrovateľom a tiež okolností uvedených počas výsluchu ústavným súdom.

Ústavný súd napokon považuje za nepreukázanú aj námietku sťažovateľa, ktorou poukazoval na nekorektnosť vedenia volebnej súťaže odporcom, ktorý počas svojho pobytu v Anglicku motivoval k účasti na voľbách voličov dlhodobo žijúcich v zahraničí príslubom

úhrady nákladov na cestovné. Z výpovede svedka F. P. vyplynulo, že k zabezpečeniu autobusov pre týchto voličov napokon nedošlo a uvedený prísľub ani nebol odporcom na stretnutí s voličmi daný.

Pre posúdenie všetkých námietok sťažovateľa z ústavných a zákonných hľadísk je podstatné, že všetci členovia volebnej komisie podpísali zápisnicu o výsledku volieb bez uvedenia námietok, ako aj skutočnosť, že rozdiel hlasov medzi zvoleným starostom a sťažovateľom ako neúspešným kandidátom bol až 168 hlasov, a preto ani počet maximálne 30 hlasov odovzdaných voličmi, ktorí hlasovali bez preukázania totožnosti občianskym preukazom (čo nebolo vyhodnotené ako porušenie volebného zákona), nemohlo zmeniť konečné výsledky volieb starostu obce takým spôsobom, aby bolo dôvodné vyhlásiť voľby starostu obce za neplatné, prípadne zrušiť napadnutý výsledok volieb.

Ústavný súd chápaný právne východiská a vychádzajúc zo svojich zistení konštatuje, že vykonané dokazovanie len čiastočne potvrdilo námietky sťažovateľa, a to v takej miere, ktorú nemožno hodnotiť ako spôsobilú na ovplyvnenie volebnej súťaže politických síl.

Ústavný súd poukazujúc na svoje skutkové závery, ktoré v danom prípade neumožňujú vysloviť záver o hrubom alebo závažnom, prípadne opakovanom porušení volebných predpisov pri voľbách starostu obce Bystrany konaných 15. novembra 2014, rozhodol podľa § 63 písm. d) zákona o ústavnom súde a sťažnosť sťažovateľa zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2015